

THEMA VERKENNING I

Komt alles weer goed? Alverzoening

D. Grutter

Ongelooflijk mooi is de boodschap van het evangelie: er is verzoening met God door Christus. Bijna niet te geloven. Daarvan sprak al de profeet Jesaja, toen hij mocht gaan spreken van de lijdende knecht des Heren. Hij zei: 'Wie gelooft wat wij gehoord hebben en aan wie is de arm van de HERE geopenbaard?' En dan komt dat gedeelte dat geschreven zou kunnen zijn aan de voet van het kruis op Golgota. De verlossing door het lijden van Christus op Wie de zonden van de wereld waren neergelegd. Geweldig: redding uit de dood die het leven van de mensen als een verstikkende lijkwade omhult.

Geen wonder dat dan ook meteen de vraag opkomt: 'Krijgen nu alle mensen door Christus het heil terug, zoals ze in Adam veroordeeld zijn?' Wie zou dat niet willen? Je zou wel erg slecht moeten zijn als je dat niet ieder mens zou gunnen.

Een oude opvatting

In de loop van de kerkgeschiedenis is deze vraag dan ook bevestigend beantwoord: alle mensen krijgen het heil terug. Alle mensen worden gered. Niet alleen alle mensen, maar ook alle dingen. Dat is de 'leer van de alverzoening', ook wel genoemd het absolute universalisme.

Het was de grote, bekende en invloedrijke kerkvader Origenes (geboren in 184), die leerde dat alle mensen eens weer met God verzoend zullen worden, ook de duivel en de demonen zullen tenslotte terugkeren in de toestand waarin God ze geschapen heeft.

Omdat de kerk deze ideeën van Origenes uitdrukkelijk heeft verworpen, bleef deze leer een randverschijnsel. Ook de kerken van de Reformatie hebben zeer beslist uitgesproken dat niet alle mensen automatisch in Christus behouden zijn, maar alleen degenen die door een waar geloof bij Christus worden ingelijfd en al zijn weldaden aannemen (HC vr./antw. 20).

Barth en anderen

De bekende Zwitserse hoogleraar Karl Barth heeft gezegd dat Gods 'ja' in Jezus Christus getriomfeerd heeft over het 'nee' van de mensen. Toen is de beslissing gevallen, al weet niet iedereen dat en al erkent ook niet iedereen dat. Toch blijft Barth van oordeel dat de kerk geen alverzoening mag verkondigen, omdat een mens zich kan verharderen. Anderzijds mag de kerk de almacht van de genade niet onderschatten, alsof deze onmachtig zou zijn en de zonde machtig; zo blijft er uitzicht op een alverzoening.

De Nederlander H. Berkhof denkt dat de kracht van Gods 'ja' tenslotte groter is dan het gewicht van het menselijke 'nee' tegen God. Hij schreef: 'In Gods naam hopen wij dat de hel een louteringsweg zal zijn'.

Ook de synodaal-gereformeerde predikant J. Bonda wijst de leer van de eeuwige straf in de hel af. Gods toorn zou alleen ten doel hebben, zijn ontferming te tonen en niet een eindeloze pijn te veroorzaken. Hij erkent dat we inderdaad wel gewaarschuwd worden in de Schrift voor het verderf, maar deze straf is volgens hem niet eindeloos. Dat wil naar zijn mening niet zonder meer zeggen dat alle mensen nu behouden worden, hij laat de mogelijkheid open dat de goddelozen tenslotte zullen worden vernietigd.

Enquête

In een onlangs uitgebrachte enquête gehouden onder de achterban van de Evangelische Omroep bleek, dat een groot gedeelte van de ondervraagden (45%) van mening was dat er geen mensen verloren gaan. Daaruit blijkt wel hoe ver deze leer zich onder ons volk verbreid heeft. Schokkend, omdat deze omroep het evangelie wil uitdragen, terwijl de leer van de alverzoening geen plaats overlaat voor een oproep tot bekering. Mensen worden toch wel behouden.

Voor deze leer worden vanuit verschillende uitgangspunten argumenten aangedragen.

Gods grootheid en macht

Er wordt uitgegaan van Gods grootheid en macht. Die machtige God, die een heerlijke schepping wil, zal Zich door

een nietig mens met zijn zonde niet laten dwarsbomen. Zou die in staat zijn God als het ware te noodzaken een deel van zijn schepselen en schepping verloren te laten gaan? Hij is niet meer dan een mug tegenover Gods almacht. Nee, God maakt alles goed. Geen hel en geen verdoemden, zelfs zijn tegenstanders zullen zich tot Hem moeten bekeren. We zien die gedachten terugkeren in het Liedboek voor de kerken bij Gezang 292:2. Dat luidt als volgt:

Aan de eindpaal van de tijden
ziet ons oog de geest van 't kwaad,
moe geworsteld en ontwapend
tot geen afval meer in staat.
Als de Here God in allen,
en in allen alles is,
zal het licht zijn, eeuwig licht zijn,
licht uit licht en duisternis.

Soms ook op een andere manier: ongelovigen zullen totaal verdwijnen. Denk aan de leer van de Jehova's Getuigen, die leren dat de mens geen ziel *heeft*, maar een ziel *is*. De doden rusten in het graf in een toestand van absolute bewusteloosheid. Dat duurt zo lang, totdat God hun een nieuw lichaam schept. Na het grote Armageddon zal er een duizendjarig rijk zijn. Tijdens die periode zullen de miljarden die als onrechtvaardigen gestorven zijn, opstaan. Zij krijgen geen volmaakt lichaam, omdat zij in een zondige toestand zijn gestorven. Maar wel krijgen ze een nieuwe kans om zich nog te bekeren. Alle mensen zullen aan een beslissende proef onderworpen worden. Die dan nog onverbeterlijk zijn en de laatste kans voorbij laten gaan, zullen vernietigd worden. Maar een eeuwige straf voor goddelozen bestaat niet. Hun zielen bestaan niet meer en kunnen niet in de hel geworpen worden. Het vuur van de hel is uitgetrapt.

Gods liefde

Anderen zoeken kracht van argumenten in de liefde van God. Zijn liefde voor zijn eigen schepping is zo groot, dat Hij niet zal toestaan dat een deel van zijn schepselen eeuwig lijdt. Al wordt er dan niet gezegd dat de ongelovigen zalig worden, het eeuwig oordeel wordt op zijn minst verzwegen. Over hen laat men zich niet uit, zelfs niet als er alle aanleiding toe is. We zien dat in gezang 113 uit het Liedboek, dat trouwens ook staat op de lijst van gezangen die door de laatste synode zijn vrijgegeven. Het is een lied van Muus Jacobse bij Openbaring 20:11—21:4. Terwijl de Bijbel duidelijk zegt dat de mensen van wie de namen niet geschreven waren in het boek des levens, werden geworpen in de poel des vuurs, zouden we zingen:

En in 't gericht
zag ik de boeken opengaan
en kwam aan 't licht
alles wat door de doden was gedaan.
Maar ook het naamboek van het leven
was daar en ik zag
hoe wat Hij had geschreven
openlag.

Toen zeide Hij
die op de troon gezeten was:
'het is voorbij',
en 'k zag dat er opnieuw een wereld was.
En 'k zag wat daar was geleden
wat daar was geschreid,
bevrijd was in de vrede
voor altijd.

Als het naamboek van het leven opengaat, zegt God: het is voorbij. Niet alleen de gelovigen, maar alle slachtoffers in de wereld schijnen deel te krijgen aan de vrede voor altijd.

We zagen, dat volgens anderen als H. Berkhof en J. Bonda God een mens voor een 'periode' in de eeuwigheid kan

straffen, maar dat is bedoeld als een opvoedingsmiddel, een louteringsproces. Gods liefde duurt in eeuwigheid, zijn toorn kent een einde. Daarbij sluiten sommigen aan bij gedachten verwant aan de reïncarnatie.

Vervolgens

Een derde serie argumenten wordt ontleend aan Gods gerechtigheid. Hij kan geen mensen straffen, omdat Christus voor hen heeft betaald. Die komen dichtbij de leer van de algemene verzoening, waarover het volgende artikel gaat.

Een vierde reeks argumenten wordt ontleend aan teksten uit de Bijbel die spreken over de verzoening voor heel de wereld of voor allen. Daarop zullen we in het laatste artikel ingaan.

Voor de bespreking

1. Kunt u de stelling onderschrijven dat de leer van de alverzoening te maken heeft met het verlangen in onze eeuw, dat alles op een happy end moet uitlopen?
2. Waar vindt u in het geciteerde Gezang 292:2 uit het Liedboek uitingen van de leer van de alverzoening?
3. Wat zou u antwoorden aan iemand die inderdaad zegt: 'God kan geen mensen straffen omdat Christus voor hen betaald heeft'?